

Ewaluacja on-going Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Miejskiej Tczew na lata 2016-2030

Tczew, 2020

Opracowanie: Artur Kubica, Gabriela Mikrut, Natalia Pilch

Spis treści

1. Wprowadzenie	4
1.1 Przedmiot ewaluacji	6
1.2 Proces uspołecznienia	6
2. Postępy realizacji GPR	7
2.1 Zmiana sytuacji społeczno-gospodarczej	7
2.2 Podsumowanie monitoringu	9
3. Analiza badania ewaluacyjnego	15
3.1 Wyniki ankiety ewaluacyjnej	15
3.2 Ocena realizacji celów GPR	26
3.2 Ocena kryteriów ewaluacyjnych	29
4. Wnioski i rekomendacje	32
4.1 Wnioski	32
4.2 Rekomendacje	33

P

1. Wprowadzenie

Prezentowany dokument zawiera wyniki ewaluacji on-going „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Tczewa na lata 2016-2030”, który został przyjęty na mocy Uchwały Nr XII/99/2019 Rady Miejskiej w Tczewie z dnia 26 września 2019 roku.

Celem przedmiotowej ewaluacji realizacji GPR jest ocena aktualności i stopnia realizacji programu, w tym zwłaszcza jego celów. Przeprowadzona **ocena dotyczy z jednej strony aktualności treści GPR, a z drugiej stopnia jego realizacji**. Analiza aktualności programu będzie zatem mieć szeroki zakres, aby odnieść się do wszystkich istotnych kwestii. Z jednej strony ma odpowiadać na pytanie czy w świetle doświadczeń zdobytych w trakcie jego wdrażania program został prawidłowo skonstruowany, tj. czy prawidłowo formułuje cele i identyfikuje działania służące osiągnięciu tych celów.

Badanie ewaluacyjne koncentruje się na celu głównym wynikającym z wizji oraz dwóch celach rewitalizacji.

Cele sformułowano w następującym brzmieniu:

Cel główny: „Polepszenie warunków życia społecznego-gospodarczego, której rezultatem będzie wyciągnięcie obszaru ze stanu kryzysowego oraz stworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej oraz poprawa infrastruktury”,

CEL NR 1: Aktywne samodzielne i zintegrowane społeczeństwo,

CEL NR 2 Atrakcyjne warunki zamieszkania.

Z punktu widzenia zawartości treściowej raportu, skupia się on na następujących obszarach:

- Analizie uwarunkowań społeczno-gospodarczych (**ocena aktualności zaprojektowanej interwencji rewitalizacyjnej**),
- Podsumowaniu dotychczasowej interwencji na podstawie wyników monitoringu (**ocena stopnia realizacji GPR**),
- **Ocenie wdrażania GPR według klasycznych kryteriów ewaluacyjnych.**

Niniejszy raport ewaluacyjny opiera się na ocenie on-going tj. w trakcie realizacji działań i odpowiada na następujące pytania:

- Jak przebiega realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Tczewa?
- Jakie rezultaty przyniósł Program?
- Czy rezultaty odpowiadają zakładanym celom?
- Czy program odpowiada na realne potrzeby grup docelowych?
- Co należy zmienić, aby poprawić skuteczność Programu?

- Jakie działania należy podjąć w celu zwiększenia efektywności realizacji Programu?
- Czy przyjęte wskaźniki realizacji celów Programu są adekwatne? Jeśli nie, jakie zmiany w tym przedmiocie powinny być przeprowadzone?

Na potrzeby sporządzenia raportu skorzystano z ilościowych i jakościowych metod badawczych, poszerzonych o analizę danych zastanych. Proces ewaluacji miał charakter partycypacyjny i został przeprowadzony z udziałem interesariuszy. Formułowane w zasadniczej części opracowania wnioski i postulaty zostały zbiorczo zestawione w podsumowaniu kończącym raport, które obejmuje również katalog rekomendacji.

1.1 Przedmiot ewaluacji

Przedmiotem ewaluacji jest analiza postępów w realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Tczewa na lata 2016-2030 (GPR). Ewaluacja dotyczy stanu bieżącego, z trwania interwencji rewitalizacyjnej GPR na koniec roku 2020 w zakresie uzyskanych rezultatów i poziomów osiągniętych wskaźników. Celem analizy jest ocena osiągniętych celów rewitalizacyjnych GPR w latach 2016 – 2020, ocena zaawansowania i postępów z wdrażania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w odniesieniu do ich szczegółowych zakresów i osiągniętych wskaźników produktów i rezultatów oraz ocena finansowych aspektów wdrażania przedsięwzięć rewitalizacyjnych odnosząca się do faktycznie poniesionych wydatków. Przeprowadzone analizy posłużyły do sformułowania wniosków na temat potencjalnych modyfikacji struktur i procesów wdrażania GPR, aktualizacji i ewentualnych zmian w GPR. Wnioski te sformułowano w postaci rekomendacji adresowanych do podmiotów zaangażowanych w przygotowanie i realizację GPR.

1.2 Proces uspołecznienia

Raport z ewaluacji on-going Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Tczewa na lata 2016-2030 (GPR) został przygotowany w oparciu o mechanizmy partycypacyjne. Oznacza to, że dokument na każdym etapie jego tworzenia został przedyskutowany i skonsultowany z poszczególnymi stronami, interesariuszami biorącymi udział w procesie rewitalizacji. Do głównych grup uczestniczących w procesie tworzenia dokumentu należą: mieszkańcy Tczewa, w szczególności zamieszkujący obszar rewitalizacji, władze samorządowe i urzędnicy UM w Tczewie, Komitet Rewitalizacji, pracownicy jednostek organizacyjnych, przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorcy.

Ze względu na panującą sytuację w kraju związaną z aktywnością wirusa COVID-19 i zaostrzone rygory sanitarne, część procesów partycypacyjnych została przeniesiona w przestrzenie wirtualne w celu zapewnienia możliwie wysokiego udziału poszczególnych grup w procesie planistycznym, w możliwie bezpieczny sposób. W ramach tworzenia raportu ewaluacyjnego wykorzystano zatem następujące mechanizmy partycypacyjne:

1. Przez cały okres trwania prac badawczych interesariusze mogli zgłaszać swoje uwagi, opinie i pomysły dotyczące GPR.
2. W okresie od 12 do 26 listopada 2020 r. dostępna była ankieta ewaluacyjna online dotycząca sytuacji społeczno-gospodarczej miasta w procesie rewitalizacji. W ankiecie wzięło udział łącznie 295 osób.
3. Telefoniczne indywidualne wywiady pogłębione. Podczas prac ewaluacyjnych skontaktowano się z 11 interesariuszami procesu rewitalizacji, którzy byli włączeni w proces wdrażania przedsięwzięć w GPR i posiadali istotną wiedzę z punktu widzenia praktycznej realizacji poszczególnych działań. Wywiady przeprowadzono w okresie od 23 listopada do 04 grudnia 2020 r.

2. Postępy realizacji GPR

Zgodnie z zapisami Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Tczewa na lata 2016-2030, treść GPR została oceniona pod kątem istotnych zdarzeń i procesów, jakie w Tczewie (a także w regionie i kraju) nastąpiły od momentu uchwalenia programu. W szczególności, chodzi o takie zjawiska, które mogły mieć wpływ na dezaktualizację określonych treści programu. W międzyczasie, mogły również powstać warunki umożliwiające uzupełnienia programu o dodatkowe elementy, m.in. nowe przedsięwzięcia lub nowe narzędzia formalno-prawne lub finansowe, które powinny podnieść kompleksowość i skuteczność programu. Dodatkowo, ocena programu – zarówno w kontekście jego aktualności, jak i stopnia zaawansowania wdrażania – powinna obejmować analizę tych samych wskaźników, które służyły szczegółowemu zdiagnozowaniu obszaru rewitalizacji. Biorąc pod uwagę przytoczone zapisy, ocena postępu realizacji GPR ma charakter ilościowo-jakościowy i odbywa się na następujących poziomach:

1. Postęp realizacji poszczególnych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazanych w GPR,
2. Monitoring stopnia osiągnięcia celów rewitalizacyjnych GPR,
3. Analiza wskaźników służących delimitacji obszaru rewitalizacji,
4. Analiza jakościowa postępów realizacji GPR.

2.1 Zmiana sytuacji społeczno-gospodarczej

Z punktu widzenia oceny procesu rewitalizacji, istotna jest bieżąca weryfikacja uwarunkowań i sytuacji społeczno-gospodarczej Tczewa oraz jego otoczenia konkurencyjnego, jak również zmian w wymiarze systemowym na poziomie centralnym. Poniżej zestawiono kilka podstawowych zmiennych diagnostycznych w ujęciu czasowym od 2016 do 2019 r. Zmiana sytuacji społeczno-gospodarczej w Tczewie jest odczuwana przez mieszkańców, niemniej warto pochylić się nad kilkoma zmiennymi, prezentując je w zestawieniu tabelarycznym.

Tabela 1 Dane dotyczące sytuacji społecznej miasta Tczewa w latach 2016-2019

	2016	2017	2018	2019	Tendencja	Dynamika
Liczba ludności	60 276	60 257	60 279	59 951	malejąca	-325
Przyrost naturalny	12	101	5	-63	malejąca	-75
Saldo migracji	-115	-68	-106	-281	ujemna - pogłębiająca się	-166
Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym	19,0	19,1	19,2	19,0	stała	0
Odsetek osób w wieku produkcyjnym	60,8	60,1	59,5	59,0	malejąca	-1,8
Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym	20,2	20,9	21,3	22,0	rosnąca	1,8

	2016	2017	2018	2019	Tendencja	Dynamika
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	4,0	3,9	3,8	3,3	malejąca	-0,7
Wskaźniki obciążenia demograficznego	24,0	25,3	26,3	27,7	rosnąca	4

Źródło: BDL GUS, 2020 r.

Biorąc pod uwagę powyższy syntetyczny wyciąg diagnostyczny dotyczący sytuacji społecznej w Tczewie, warto podkreślić podstawowe wnioski:

- Malejąca liczba mieszkańców Tczewa dowodzi o pogłębiającej się depopulacji miasta i stanowi podstawowe wyzwanie strategiczne dla samorządu.
- Przyrost naturalny odnotowany w Tczewie uległ znacznemu spadkowi, w stosunku do lat uprzednich, w 2019 r. osiągnął ujemny poziom (-65).
- Saldo migracji w Tczewie było ujemne na przestrzeni minionych lat, jednak w 2019 r. osiągnęło bardzo niekorzystny poziom, co rzutuje na relatywnie niską atrakcyjność osiedleńczą i problemy z punktu widzenia subregionalnego charakteru miasta.
- Pozytywną tendencję upatrywać należy w utrzymującym się na stałym poziomie odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym (w odróżnieniu od tendencji ogólnokrajowej, gdzie odnotowuje się jego spadek).
- Ubytek liczby osób w wieku produkcyjnym na poczet osób w wieku poprodukcyjnym.
- Starzenie się społeczności lokalnej – brak zastępowalności pokoleń.
- Od momentu uchwalenia GPR sytuacja na rynku pracy uległa poprawie – kwestia bezrobocia i braku pracy nie stanowi już głównego problemu. Pojawia się problem jakości miejsc pracy oraz aspiracji związanych m.in. z wysokością wynagrodzeń.

Tabela 2 Dane dotyczące sytuacji gospodarczej miasta Tczewa w latach 2016-2019

	2016	2017	2018	2019	Tendencja	Dynamika
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	970	967	969	992	rosnąca	22
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	77	81	96	82	rosnąca	5
jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	74	80	88	57	malejąca	-17
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	11,44	11,45	11,91	12,26	rosnąca	0,82

	2016	2017	2018	2019	Tendencja	Dynamika
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	2,64	2,64	2,44	2,52	malejąca	-0,12
turyści zagraniczni (niezarezydentów)	1710	2310	2176	1818	rosnąca	108
udzielone noclegi turystom zagranicznym (niezarezydentom)	4810	5548	6104	5090	rosnąca	280
obiekty całoroczne	5	5	4	4	malejąca	-1

Źródło: BDL GUS, 2020 r.

Podsumowaniem sytuacji gospodarczej Tczewa są następujące wnioski:

- Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. na terenie Tczewa wzrosła, niemniej dynamika wzrostu jest umiarkowana.
- Podobna tendencja jw. dotyczy jednostek nowozarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys.
- Spada liczba jednostek wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys., co może świadczyć o wzmocnieniu pozycji podmiotów gospodarczych na rynku.
- Wzrasta wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym.
- Lekkie zachwiania odnotowuje III sektor – liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 mieszkańców uległa niewielkiemu spadkowi.
- W sektorze turystyki odnotowano wzrost – rośnie liczba turystów zagranicznych odwiedzających miasto oraz liczba udzielonych im noclegów, co świadczy o dużej atrakcyjności miasta, ale stwarza także możliwości do dalszego rozwoju w tym zakresie.

Powyższe zmiany wskazują na relewantną zmianę uwarunkowań społeczno-gospodarczych w Tczewie na skutek realizacji interwencji rewitalizacyjnej GPR.

2.2 Podsumowanie monitoringu

Przeprowadzając ocenę postępu realizacji skorzystano z Monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Tczewa. Dokument ten jest swoistym bilansem dokonań procesu rewitalizacji w Tczewie, a więc działań podejmowanych przez władze miasta, instytucje oraz organizacje pozarządowe.

W ewaluowanym GPR zostało wpisane łącznie **27 przedsięwzięć rewitalizacyjnych**. W poniższej tabeli przedstawiono aktualny poziom realizacji przedsięwzięć podstawowych.

Tabela 3 Postęp realizacji poszczególnych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazanych w GPR

	Zrealizowane	W trakcie realizacji	Niezrealizowane
Liczba przedsięwzięć	8	10	9
Odsetek	30%	37%	33%

Źródło: opracowanie własne

Wnioski:

1. Duża część przedsięwzięć rewitalizacyjnych w Tczewie została już zrealizowana (30%) lub jest w trakcie realizacji (37%).
2. Znaczna część działań niezrealizowanych była w gestii podmiotów niezależnych w stosunku do operatora rewitalizacji.
3. Postępy realizacji poszczególnych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazanych w GPR, z punktu widzenia ewaluacji on-going, należy ocenić jako wysokie.

Warto zestawić zbiorczo wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne, żeby zobaczyć zróżnicowanie tematyczne poszczególnych projektów i ich skuteczność na etapie wdrażania, co zostało zaprezentowane w poniższej tabeli.

Tabela 4 Wykaz poszczególnych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w punktu widzenia stopnia realizacji

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Podmiot realizujący przedsięwzięcie	Status realizacji	Opis zrealizowanego zakresu	Środki finansowe [zł]	Osiągnięte wskaźniki
1	Prowadzenie Centrum Wspierania Rodziny	Gmina Miejska Tczew/ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tczewie	W trakcie	Rozpoczęcie realizacji zadania przewidziano na 2020 rok	Szacowana wartość: 935 000	W trakcie
2	Klub Rodzinny Zatorze	Gmina Miejska Tczew/Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tczewie	W trakcie	Rozpoczęcie działań społecznych w obiekcie przewidziano na 2020 rok.	Szacowana wartość: 260 000	W trakcie
3	Rozwijanie usług Domu Przedsiębiorcy na rzecz poprawy społeczno-ekonomicznej obszarów zdegradowanych	Gmina Miejska Tczew oraz instytucje otoczenia biznesu, przedsiębiorcy z obszaru rewitalizacji	W trakcie	<p>Od 2017 roku na terenie Domu Przedsiębiorcy rozpoczęli działalność Tczewscy Kurierzy Rowerowi (TKR), utworzeni w ramach projektu międzysektorowego (Samorząd - DP, biznes, NGO), dzięki któremu udało się wprowadzić na terenie miasta nową usługę dostarczania przesyłek drogą rowerową. Działalność TKR opiera się nie tylko na usłudze kurierskiej, to również działania edukacyjne na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu rowerowego</p> <p>w mieście oraz promowanie aktywnego korzystania z jednośladów zamiast pojazdów samochodowych.</p> <p>W 2020 roku – po rozwinięciu działalności TKR przeniósł swoją siedzibę do serca Starego Miasta – na ul. Krótką 10, gdzie dotychczasowe działania będą poszerzone o wsparcie dla obcokrajowców i wzmocnienie oferty na obszarze rewitalizowanym.</p> <p>Ponadto od kwietnia 2017 roku stworzono w Domu Przedsiębiorcy nową opcję dla nowych inwestorów, planujących rozpoczęcie działalności na terenie miasta Tczewa. Jedną z firm, które skorzystały z tej opcji był szwedzki koncern Etac, który rozpoczął proces inwestycyjny jako Etac Poland sp. z o.o. i buduje jeden z najnowocześniejszych zakładów produkcyjnych w Polsce. Zakończenie procesu inwestycyjnego planowane jest na I kw. 2020 r.</p> <p>W tym czasie DP był siedzibą dla firmy i jej przyszłych pracowników, zatrudnienie znalazło 12 pracowników biurowych, a docelowo wraz produkcją w nowej siedzibie będzie około 80 osób.</p> <p>W 2018 roku rozpoczął pracę Komitet Rewitalizacji (KR), który stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami miasta Tczewa oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą Prezydenta Miasta Tczewa w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny działań w procesie rewitalizacji. Dom Przedsiębiorcy uczestniczy w działaniach KR, jego członkiem jest Kierownik Biura Wspierania Przedsiębiorczości, jednocześnie jest też gospodarzem wszystkich spotkań oraz pełni rolę podmiotu odpowiedzialnego za część promocyjno-gospodarczą Gminnego Programu Rewitalizacji przyjętego na lata 2016-2030.</p> <p>Dom Przedsiębiorcy prowadzi szeroki zakres działań edukacyjnych. W każdym miesiącu odbywają się spotkania, szkolenia i seminaria o różnorodnej tematyce, głównie poruszające zagadnienia związane z przedsiębiorczością, marketingiem i promocją oraz ważniejszymi zmianami przepisów prawa.</p> <p>Pod koniec 2018 roku zapoczątkowano spotkania dla obcokrajowców, pochodzących głównie z Ukrainy, a przybywających do miasta i powiatu w celu podjęcia zatrudnienia. Szacuje się, że obecnie w Tczewie i okolicy może przebywać nawet dwa tysiące obcokrajowców. W 2018 roku odbyły się dwa spotkania, jedno poświęcone zagadnieniom prawa pracy, a drugie przepisom związanym z pobytem na terytorium RP. W 2019 roku odbyły się kolejne spotkania zorganizowane we współpracy ze Stowarzyszeniem Imigrantów i Imigrantek, mające na celu udzielenie pomocy i wskazanie niezbędnych informacji związanych z pobytem na terytorium RP. W tym celu podejmowane są rozmowy i starania o wsparcie instytucji oraz służb zajmujących się na co dzień kontaktem z obcokrajowcami.</p> <p>W 2019 roku dodane zostały konsultacje z zakresu marketingu, świadczone bezpłatnie 2 razy w miesiącu na rzecz przedsiębiorców, w tym pochodzących z obszaru rewitalizowanego.</p> <p>Ponadto w 2019 roku zorganizowano otwarte konsultacje dla mieszkańców, w tym przedsiębiorców z obszaru rewitalizowanego aby zapoznać ich z ofertą i możliwościami pozyskania dofinansowania dla działań na obszarze rewitalizowanym. Był to pierwsze spotkanie organizowane dla szerokiego grona przedsiębiorców ze Starego Miasta oraz wspólnot mieszkaniowych.</p>	Szacowana wartość: 130 000	W trakcie

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Podmiot realizujący przedsięwzięcie	Status realizacji	Opis zrealizowanego zakresu	Środki finansowe [zł]	Osiągnięte wskaźniki
4	Program „Rozwijam Stare Miasto”	Gmina Miejska Tczew, przedsiębiorcy, NGO	niezrealizowane	<p>Program „Rozwijam Stare Miasto” jest w trakcie analiz i konsultacji w szerokim gronie odbiorców, pierwsze jego plany i założenia zostały szeroko omówione w 2018 r., w ramach 8 i 9 spotkania Komitetu Rewitalizacji (KR). Wniesiono również nowe rekomendacje KR dla działań pro-przedsiębiorczych na obszarze rewitalizowanym. Wszystkie wnioski są w trakcie realizacji bądź wypracowania opinii, co do możliwości ich wdrożenia przez Dom Przedsiębiorcy.</p> <p>Stale monitorowane są podmioty działające na obszarze rewitalizowanym, szczególnie w sercu Starego Miasta, gdzie problem z pustostanami i małą aktywnością podmiotów był największy. Ponadto wspierane są wszystkie inicjatywy związane z poprawą lub uatrakcyjnieniem bieżącej oferty Starego Miasta i włączeniem przedsiębiorców, przy wykorzystaniu mediów i narzędzi jakimi dysponuje samorząd miasta i Dom Przedsiębiorcy.</p> <p>Wszystkie dotychczasowe działania, wydarzenia i konsultacje, które odbywają się w Domu Przedsiębiorcy są bezpłatne i skierowane do firm z terenu miasta Tczewa, a w szczególności do obszaru rewitalizowanego, na terenie którego siedzibę ma Dom Przedsiębiorcy. Przykładem działań związanych z promocją aktywności gospodarczej na terenie SM jest zorganizowanie 16 kwietnia 2019 po raz pierwszy otwartych konsultacji dla mieszkańców, wspólnot i przedsiębiorców, na temat wykorzystania narzędzi oraz możliwości wsparcia oferowanego przez instytucje oraz fundacje. Podczas tego wydarzenia udało się dotrzeć do wielu wspólnot oraz nawiązać dialog pomiędzy partnerami różnych instytucji, na tematy związane z realizacją inwestycji oraz finansowania przedsięwzięć na terenie SM czy też rozpoczęciem działalności gospodarczej i pozyskaniem dofinansowania.</p> <p>Od 8 lat odbywa się również konkurs „Przedsiębiorca roku”, którego celem jest identyfikacja i promocja lokalnych przedsiębiorstw, wyrobów oraz usług rzemieślniczych dostarczanych na terenie Tczewa wraz z wyróżnieniem ich wytwórcy lub dostawcy. Co roku w ramach tego konkursu nagradzane są podmioty z obszaru rewitalizowanego, w latach 2018 i 2019 – za debiut nagrodzono właśnie firmy, które utworzyły nowe punkty gastronomiczne na mapie Starego Miasta.</p> <p>Ponadto w zakresie współpracy pomiędzy podmiotami gospodarczymi na Starym Mieście – Plac Hallera, obserwujemy wzmocnione zaangażowania przy tworzeniu wspólnych wydarzeń kulturalno-promocyjnych choćby organizowanie po raz trzeci edycji „Gryfa na starym” – związany z promocją tczewskiego browaru czy też festiwal „Grzegorza Ciechowskiego” – organizowany przy współudziale samorządu miasta Tczewa i innych partnerów. Planowane są również dalsze działania mające na celu integrację środowiska gospodarczego i kulturalnego, przy organizacji kolejnych eventów na obszarze rewitalizowanym.</p>	Szacowana wartość: 200 000	-
5	Modernizacja siedziby Forum Inicjatyw Społecznych na potrzeby infrastruktury społecznej	Gmina Miejska Tczew, NGO, mieszkańcy, wolontariusze	zakończony	Zadanie zakończono w styczniu 2018 r. Wykonano przebudowę pomieszczeń FIS w tym: likwidacja ścianek działowych i budowa nowych, odmalowanie ścian, wymiana glazury, wykonanie sufitów podwieszanych, wymiana posadzek, wymiana wew. stolarki drzwiowej, montaż mobilnej ścianki działowej, wyposażenie meblowe obiektu, wymiana instalacji elektrycznej i opraw oświetleniowych.	201 251,87	Liczba miejsc świadczenia usług społecznych na obszarze rewitalizacji
6	Przebudowa budynków Filii Miejskiej Biblioteki Publicznej na potrzeby infrastruktury społecznej	Gmina Miejska Tczew, NGO, mieszkańcy, wolontariusze	zakończony	21.01.2020 r. dokonano odbioru końcowego robót budowlanych. Wykonano rozbiórkę starego budynku biblioteki i budowę nowego po obrysie ścian zewnętrznych istniejącej zabudowy. Wykonano nowe przyłącza instalacji sanitarnych. Budynek wyposażony został w instalacje: wod.-kan., c.o. i c.t., instalację wentylacji i klimatyzacji, instalacje elektryczne i niskoprądowe: telekomunikacyjną, instalację sygnalizacji włamania i napadu, instalacje kontroli dostępu, instalację sygnalizacji pożaru. Zamontowano windę osobową. Wykonano chodnik pochyły przy wejściu do budynku, zamontowano elementy małej architektury: ławkę parkową, kwietniki, stojaki rowerowe. Wykonano wyposażenie meblowe. W budynku mieszczą się pomieszczenia książek i czytelnia z wypożyczalnią, pomieszczenia biurowe, zaplecze socjalne i sanitarne dla personelu, pomieszczenia gospodarcze i techniczne.	4 850 252,05	Liczba zmodernizowanych obiektów na potrzeby infrastruktury społecznej
7	Przebudowa budynków Miejskiej Biblioteki Publicznej na potrzeby infrastruktury społecznej	Gmina Miejska Tczew, NGO, mieszkańcy, wolontariusze	W trakcie	Zadanie planowane do realizacji na lata 2020 – 2021 Wyłoniony został wykonawca na realizację prac budowano-montażowych.	6 979 020,00	W trakcie
8	Przebudowa nieużytkowanego budynku przy ul. Podgórznej 8 schronienie dla ofiar przemocy	Gmina Miejska Tczew, NGO	W trakcie	Wykonano dokumentację projektową. Wyłoniony został wykonawca na realizację robót bud.-montażowych.	806 389,35	W trakcie

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Podmiot realizujący przedsięwzięcie	Status realizacji	Opis zrealizowanego zakresu	Środki finansowe [zł]	Osiągnięte wskaźniki
9	Adaptacja obiektu przy ul. Elżbiety 19B na potrzeby infrastruktury społecznej	Gmina Miejska Tczew	zakończony	Prace na budynku zakończono w grudniu 2019 roku. Wykonano: remont dachu, izolacja i naprawa ścian, stolarka okienna i drzwiowa, podłoga, przyłącza kanalizacji sanitarnej, instalacje elektryczne teletechniczne, multimedialne i komputerowe. Ogłoszono przetarg na wyposażenie obiektu.	1 194 130,40	Liczba zmodernizowanych obiektów na potrzeby infrastruktury społecznej
10	Wykonanie systemu monitoringu wizyjnego na Zatorzu	Gmina Miejska Tczew	W trakcie / zakończenie kwiecień 2021	Wykonano dokumentację techniczno-budowlaną i uzyskano decyzję organu administracji architektoniczno-budowlanej zezwalającą na realizację przedsięwzięcia. Wyłoniony został wykonawca na realizację robót bud.-montażowych.	6 255 365,81	W trakcie
11	Wykonanie systemu oświetlenia ulicznego na Zatorzu	Gmina Miejska Tczew	W trakcie / zakończenie kwiecień 2021	Wykonano dokumentację techniczno-budowlaną i uzyskano decyzję organu administracji architektoniczno-budowlanej zezwalającą na realizację przedsięwzięcia. Wyłoniony został wykonawca na realizację robót bud.-montażowych.	-	W trakcie
12	Przebudowa układu drogowego na Zatorzu	Gmina Miejska Tczew	W trakcie / zakończenie kwiecień 2021	Wykonano dokumentację techniczno-budowlaną i uzyskano decyzję organu administracji architektoniczno-budowlanej zezwalającą na realizację przedsięwzięcia. Wyłoniony został wykonawca na realizację robót bud.-montażowych.	-	W trakcie
13	Kładka pieszo-rowerowa na Zatorzu z zagospodarowaniem przyległego terenu	Gmina Miejska Tczew	zakończony	Zadanie wykonane w listopadzie 2017 roku Wykonano: kładkę pieszo – rowerową nad Kanałem Młyńskim, w której skład wchodzi: - ustrój nośny żelbetowy; - 2 podpory skrajne, posadowione na zabijanych ściankach szczelnych; - żelbetowe kapy chodnikowe; - prefabrykowane gzymsy z betonu polimerowego; - nawierzchnia bitumiczno – epoksydowa; - bariery ochronne stalowe ozdobne. Konstrukcja posiada rozpiętość dostosowaną do przekraczanej przeszkody wynoszącą 11,81 m. Obiekt został zaprojektowany na klasę obciążeń „B” wg PN-85/S-1003. Na dojazdach ułożono nawierzchnię betonową z kostki brukowej. Zagospodarowanie terenu zostanie wykonane w 2020 roku	615 458,70	Liczba zmodernizowanej infrastruktury drogowej
14	Plac Zabaw przy ul. Łąkowej	Gmina Miejska Tczew	zakończony	Plac zabaw przebudowano i w pełni wyposażono w październiku 2017 roku. (Odbiór w dniu 16.10.2017 r.) Elementy placu zabaw, które zostały wykonane w ramach zadania: zestaw zabawowy wielofunkcyjny, huśtawka wahadłowa podwójna, huśtawka wagowa podwójna, karuzela talerzowa z siedziskami, piaskownica betonowa, bujaki sprężynowe - 2szt., ławki - 4szt., kosze na śmieci - 2szt., tablica regulaminowa, chodnik - 103 m2, ogrodzenie z dwiema furtkami - 153 mb, nawierzchnia bezpieczna – piasek - 134 m2, zieleń niska – trawa - 655 m2, nasadzenia krzewów	115 418,44	Liczba zmodernizowanych placów zabaw i skwerów
15	Plac dla młodzieży z elementami street-work-out przy ul. Żuławskiej	Gmina Miejska Tczew	zakończony	Plac dla młodzieży z elementami do ćwiczeń fizycznych typu „street-workout” wybudowano i w pełni wyposażono we wrześniu 2017 roku. (Odbiór w dniu 29.09.2017). Zakupiono i zamontowano na placu o wymiarach 10m x 14,20m urządzenia do ćwiczeń fizycznych typu street workout. Elementy placu, które powstały w ramach zadania: nawierzchnia bezpieczna z piasku-141 m2, chodnik -13,50 m2, nawierzchnia trawiasta- 445,5m2, elementy do ćwiczeń: drabinka pozioma, drabinka pionowa, „pole dance”, ławka skośna, koła gimnastyczne, drążki do podciągania, drążek żmijka, poręczce równoległe (wysokie i niskie), ścianka do stania na rękach, tablica informacyjna.	44 010,94	Liczba zmodernizowanych placów zabaw i skwerów
16	Zagospodarowanie podwórek i części wspólnych budynków	Gmina Miejska Tczew, Wspólnoty Mieszkaniowe	Zrealizowany w 90%	Zagospodarowano podwórka i części wspólne budynków Wspólnot Mieszkaniowych przy ulicy Hallera 15, Wilcza 7-8, Zamkowa 19a, między innymi wykonano następujące prace: wymiana gruntu i nawiezienie nowego czarnoziemiu, wysianie trawnika – przy doborze mieszanki nasion, pielęgnacja dotychczasowych nasadzeń, obejmująca przycinanie istniejących krzewów i sprawdzenie ich stanu, wymiana kory ozdobnej, oczyszczenie, naprawa i malowanie istniejącego ogrodzenia; - w zależności od konieczności dołożono lub wymieniono kostkę brukową	Szacowana wartość: 2 270 000 PLN	Powierzchnia zrewitalizowanych podwórek (m2) - 477 m2

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Podmiot realizujący przedsięwzięcie	Status realizacji	Opis zrealizowanego zakresu	Środki finansowe [zł]	Osiągnięte wskaźniki
17	Zagospodarowanie ulicy Krętej	Gmina Miejska Tczew	zakończony	Wykonano dokumentację techniczno-budowlaną i uzyskano decyzję organu administracji architektoniczno-budowlanej zezwalającą na realizację przedsięwzięcia. Wyłoniony został wykonawca robót budowlano-montażowych. Zakończenie realizacji inwestycji dnia 19.10.2020 r.	485 092,02	Powierzchnia przebudowanej infrastruktury drogowej 316 m ²
18	Zagospodarowanie ulicy Podgórznej	Gmina Miejska Tczew	zakończony	Wykonano dokumentację techniczno-budowlaną i uzyskano decyzję organu administracji architektoniczno-budowlanej zezwalającą na realizację przedsięwzięcia. Wyłoniony został wykonawca robót budowlano-montażowych. Umowa podpisana dnia 27.03.2020 r. Zakończenie realizacji inwestycji dnia 23.10.2020 r.	1 974 150,00	Powierzchnia przebudowanej infrastruktury drogowej
19	Remont ul. Królowej Jadwigi	Gmina Miejska Tczew	niezrealizowane	Wykonano dokumentację techniczno-budowlaną i uzyskano decyzję organu administracji architektoniczno-budowlanej zezwalającą na realizację przedsięwzięcia.	Szacowana wartość: 600 000 PLN	-
20	Budowa mieszkań komunalnych na ul. Prostej w Tczewie	Gmina Miejska Tczew, Tczewskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego	W trakcie	W latach 2017-2019 powstały 3 budynki komunalne przy ul. Prostej 1H, Prostej 1D i Prostej 1E. W budynkach mieszczą się 54 lokale mieszkalne o łącznej powierzchni użytkowej 2 050,01 m ² oraz powierzchni pomieszczeń przynależnych (komórek lokatorskich) 325,91 m ² .	Szacowana wartość: 6 000 000 PLN	Powierzchnia nowych mieszkań komunalnych – 2 050,01 m ²
21	Budowa Parkingu przy ul. Ściegiennego w Tczewie	Gmina Miejska Tczew	niezrealizowane	Wykonano dokumentację techniczno-budowlaną i uzyskano decyzję organu administracji architektoniczno-budowlanej zezwalającą na realizację przedsięwzięcia.	Szacowana wartość: 1 000 000 PLN	-
22	Rewitalizacja Parku Miejskiego	Gmina Miejska Tczew, NGO, Mieszkańcy	niezrealizowane	Ukończono 1 etap inwentaryzacji zieleni. W 2020 r. planowany jest 2 etap inwentaryzacji oraz wykonanie koncepcji rewitalizacji parku.	Szacowana wartość: 3 000 000 PLN	-
23	Rewitalizacja Skweru Konstytucji 3 Maja	Gmina Miejska Tczew, NGO, Mieszkańcy	niezrealizowane	Zadanie nie było realizowane i nie zostało wprowadzone do bieżącego budżetu, planowane działania na kolejne lata.	Szacowana wartość: 1 600 000 PLN	-
24	Rewitalizacja Parku Kopernika	Gmina Miejska Tczew, NGO, Mieszkańcy	niezrealizowane	Zadanie nie było realizowane i nie zostało wprowadzone do bieżącego budżetu; planowane działania na kolejne lata.	Szacowana wartość: 2 000 000 PLN	-
25	Fontanna na bulwarze nadwiślańskim	Gmina Miejska Tczew	niezrealizowane	Zadanie nie było realizowane i nie zostało wprowadzone do budżetu.	Szacowana wartość: 1 200 000 PLN	-
26	Modernizacja slipu przy przystani na Wiśle	Gmina Miejska Tczew	niezrealizowane	Zadanie nie było realizowane i nie zostało wprowadzone do bieżącego budżetu. W roku 2019 powstał slip dla łodzi w okolicach ulicy Nadbrzeżnej i inwestycji związanej z budową Wiślanej Trasy Rowerowej.	Szacowana wartość: 670 000 PLN	-
27	Modernizacja sieci gazociągowej	Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o.	niezrealizowane	Zadanie planowane do realizacji w latach późniejszych.	Szacowana wartość: 40 000 PLN	-

Źródło: opracowanie własne

3. Analiza badania ewaluacyjnego

W trakcie realizowania badania ewaluacyjnego, podjęto próbę oceny realizacji założeń obowiązującego GPR oraz wskazania elementów i zadań, które w największym stopniu spełniły pokładane w nich oczekiwania oraz próbę dookreślenia działań, które mogłyby zostać dodatkowo podjęte (lub rozszerzone w ramach realizowanych już prac), aby rezultat prowadzonych działań odznaczał się wyższą skutecznością i efektywnością. Interesariusze byli poproszeni także o wskazanie przykładów i propozycji działań, które ich zdaniem mogą mieć istotny wpływ na utrzymanie trwałości wypracowanych efektów realizacji GPR.

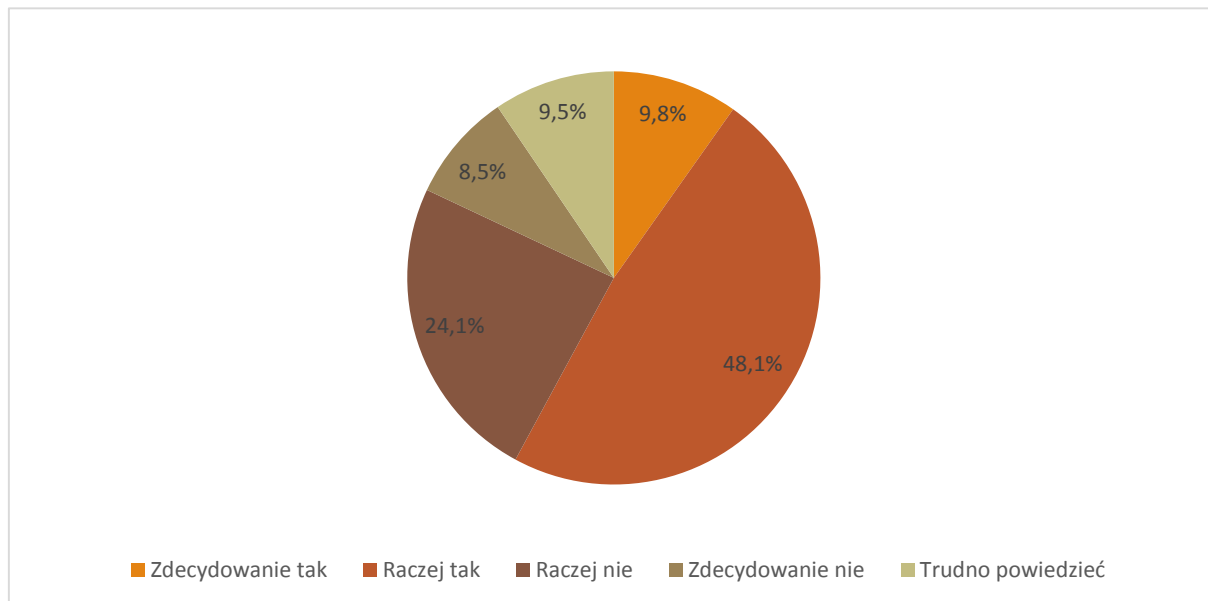
Poniżej w punktach zaprezentowano podsumowanie i najważniejsze elementy prowadzonych prac/dyskusji, odpowiadające przyjętym celom GPR. W dalszej części rozdziału odniesiono się do klasycznych kryteriów ewaluacyjnych, które umożliwią stworzenie pełnego portretu wdrażanego procesu rewitalizacji w Tczewie zgodnie ze stanem aktualnym.

3.1 Wyniki ankiety ewaluacyjnej

W niniejszym podrozdziale zaprezentowano wyniki badania opinii mieszkańców Tczewa na temat jakości życia w mieście oraz poziomu realizacji przez władze lokalne usług dla ludności. Badanie zostało przeprowadzone na próbie 295 respondentów. Nie miało ono charakteru reprezentatywnego, niemniej pozwala na wnioskowanie na temat zaobserwowanych zmian w postawach i opiniach respondentów.

W pierwszej kolejności poproszono o ocenę jakości życia w mieście. W badaniu 57,9% określiło, że Tczew jest dobrym miejscem do życia (odpowiedzi zdecydowanie tak i raczej tak). Negatywnie oceniających jakość życia było 32,6% (odpowiedzi zdecydowanie nie i raczej nie). Natomiast 9,5% respondentów miało trudności z odpowiedzią na to pytanie.

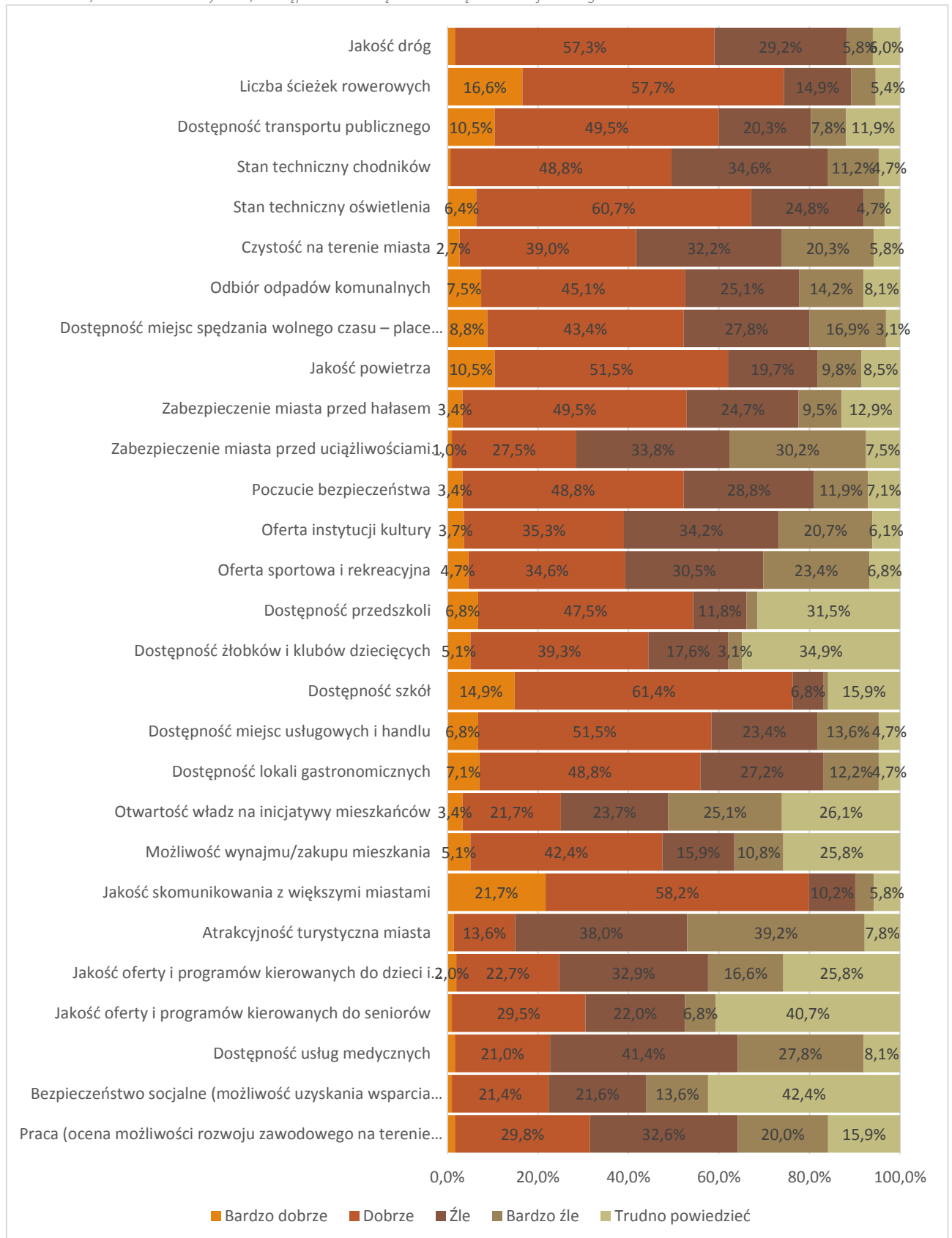
Wykres 1 Czy uważa Pani / Pan, że Miasto Tczew jest dobrym miejscem do życia?

Źródło: opracowanie własne, n=295

Poniższy wykres ilustruje oceny poszczególnych elementów infrastruktury oraz funkcji miejskich. W opinii respondentów, a wbrew polepszającym się wskaźnikom turystycznym miasta, najslabiej oceniana jest atrakcyjność turystyczna – ponad 77,2% respondentów oceniło ją bardzo źle i źle. Duży problem dla mieszkańców stanowi także dostępność usług medycznych – 69,2% oceniło ją za złą i bardzo złą. Problem stanowi także zabezpieczenie miasta przed uciążliwościami zapachowymi (odór) – w opinii 60% respondentów ten element oceniany jest negatywnie. Z kolei takie elementy jak: liczba ścieżek rowerowych, dostępność szkół, jakość skomunikowania z większymi miastami są oceniane w mieście najlepiej spośród wymienionych poniżej elementów.

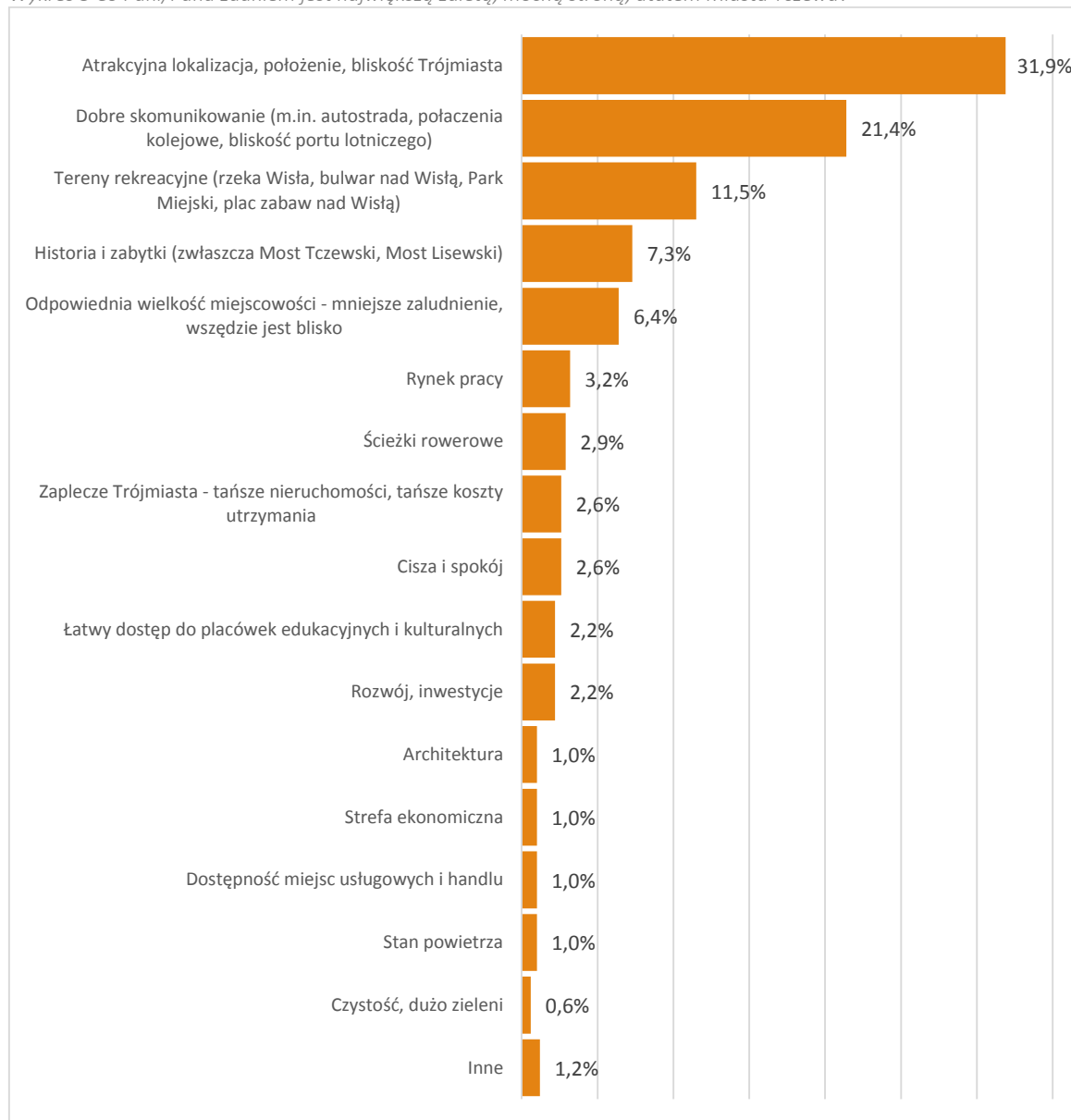
Wykres 2 Spośród wymienionych elementów infrastruktury oraz oferty dostępnej na terenie Miasta Tczew, proszę określić, jak ocenia Pani / Pan ich aktualny stan/dostępność. Proszę odnieść się do każdej z kategorii.

Źródło: opracowanie własne, n=295

Największą zaletą miasta jest jego atrakcyjna lokalizacja, położenie i bliskość w stosunku do Trójmiasta. W drugim szeregu respondenci podkreślali dobre skomunikowanie i obecność terenów rekreacyjnych na terenie miasta.

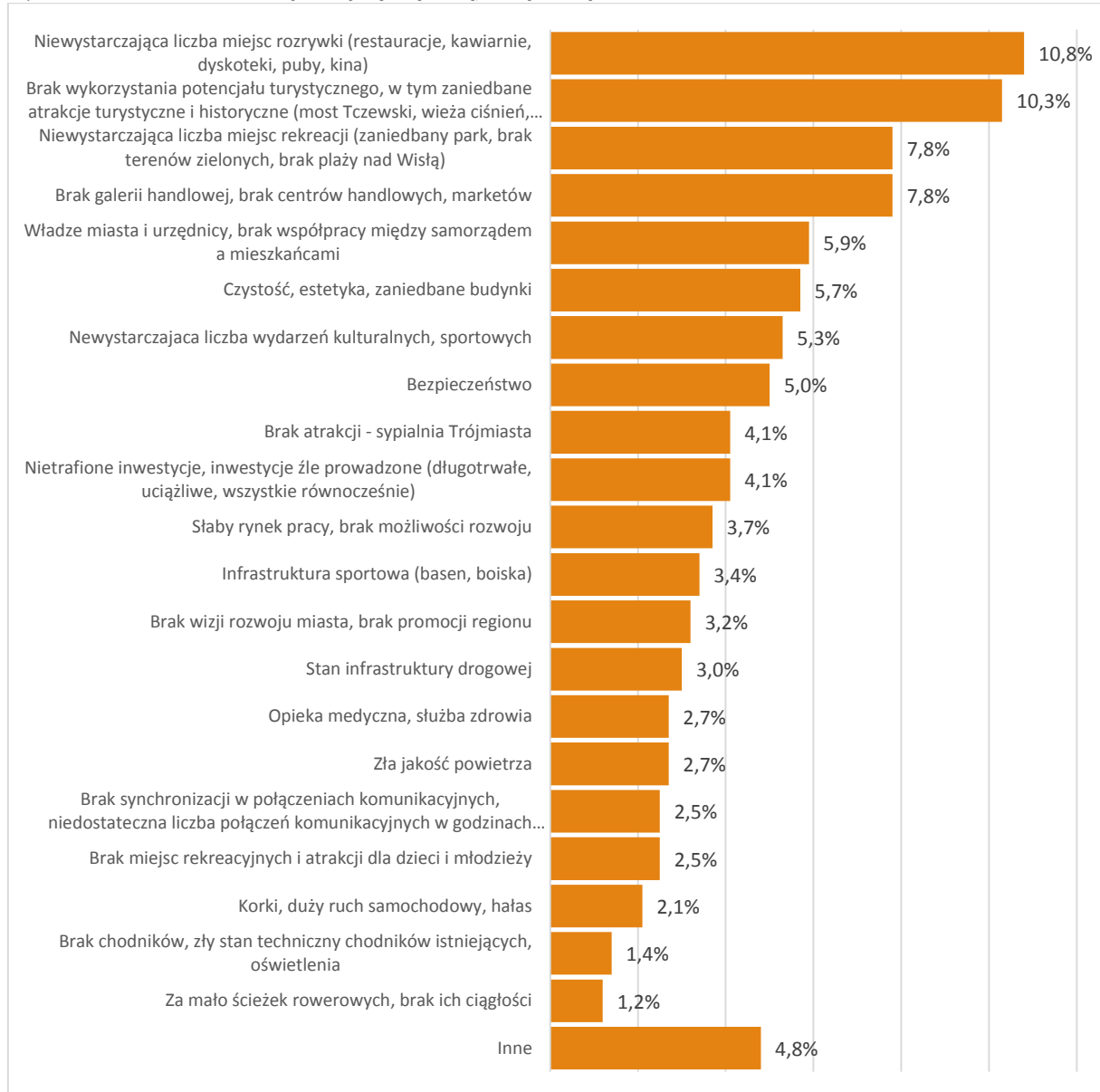
Wykres 3 Co Pani/Pana zdaniem jest największą zaletą, mocną stroną, atutem Miasta Tczewa?

Źródło: opracowanie własne, n=295

Największe problemy miasta w opiniach respondentów, to aktualnie niewystarczająca liczba miejsc rozrywki, brak wykorzystania potencjału turystycznego, w tym zaniedbane atrakcje turystyczne i historyczne (most Tczewski, wieża ciśnierni, wiatrak holenderski, przystań i rzeka) oraz niewystarczająca liczba miejsc rekreacji (zaniedbany park, brak terenów zielonych, brak plaży nad Wisłą).

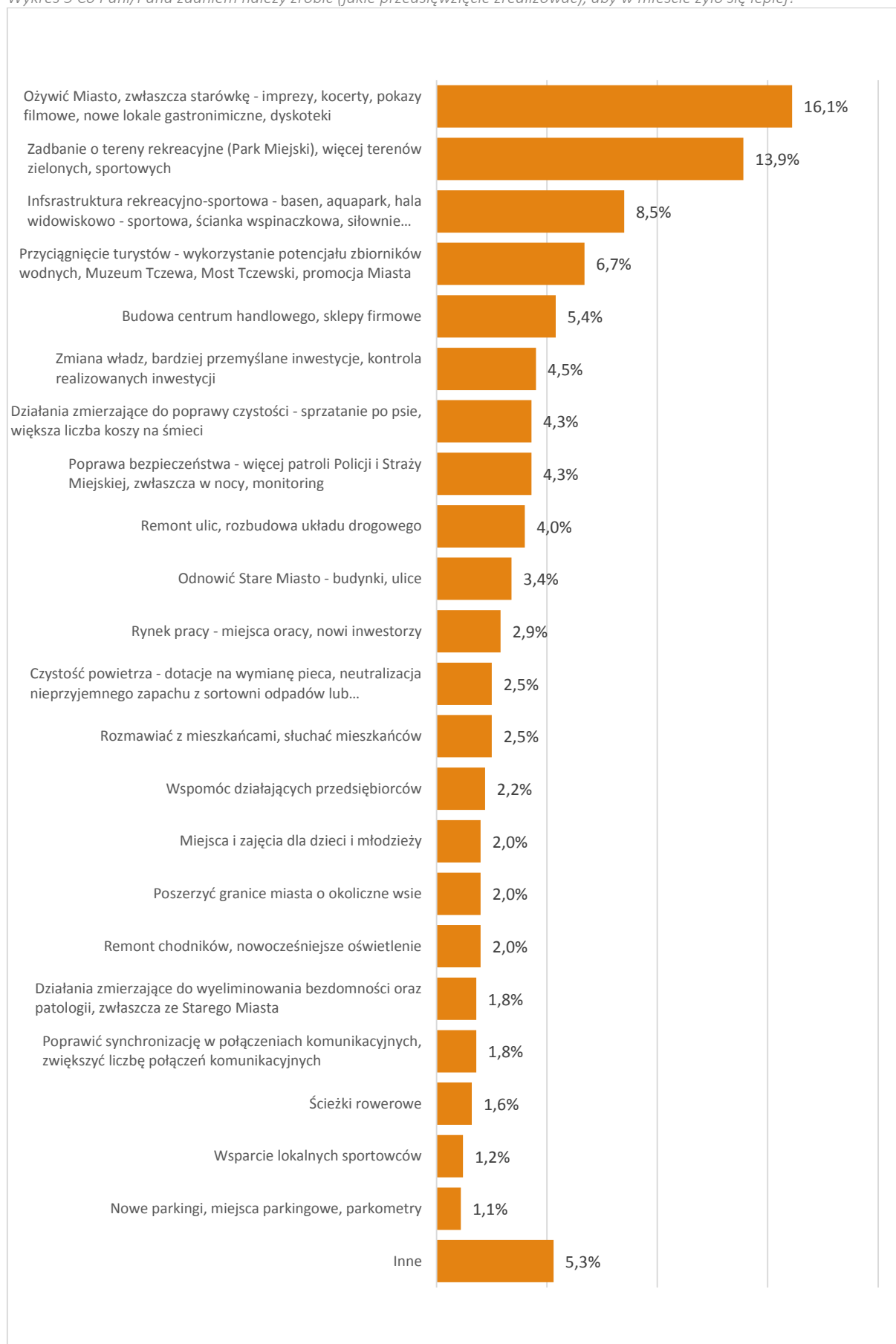
Wykres 4 Co Pani/Pana zdaniem jest największą wadą, słabą stroną Miasta Tczewa?

Źródło: opracowanie własne, n=295

W kolejnym pytaniu, respondenci zostali poproszeni o wskazanie działań, przedsięwzięć, które wpłyną na poprawę jakości życia w mieście. Na dwóch pierwszych miejscach znalazły się propozycje, które znacząco dominowały nad resztą odpowiedzi. Respondenci za najważniejsze wskazali potrzebę ożywienia miasta, zwłaszcza starówki – poprzez organizację wydarzeń (imprezy, koncerty, pokazy filmowe), ale także powstanie nowych lokali gastronomicznych, czy miejsc rozrywki. Kolejnym istotnym zadaniem jest zadbanie o tereny rekreacyjne (Park Miejski) oraz zagospodarowanie nowych terenów zielonych, czy sportowych.

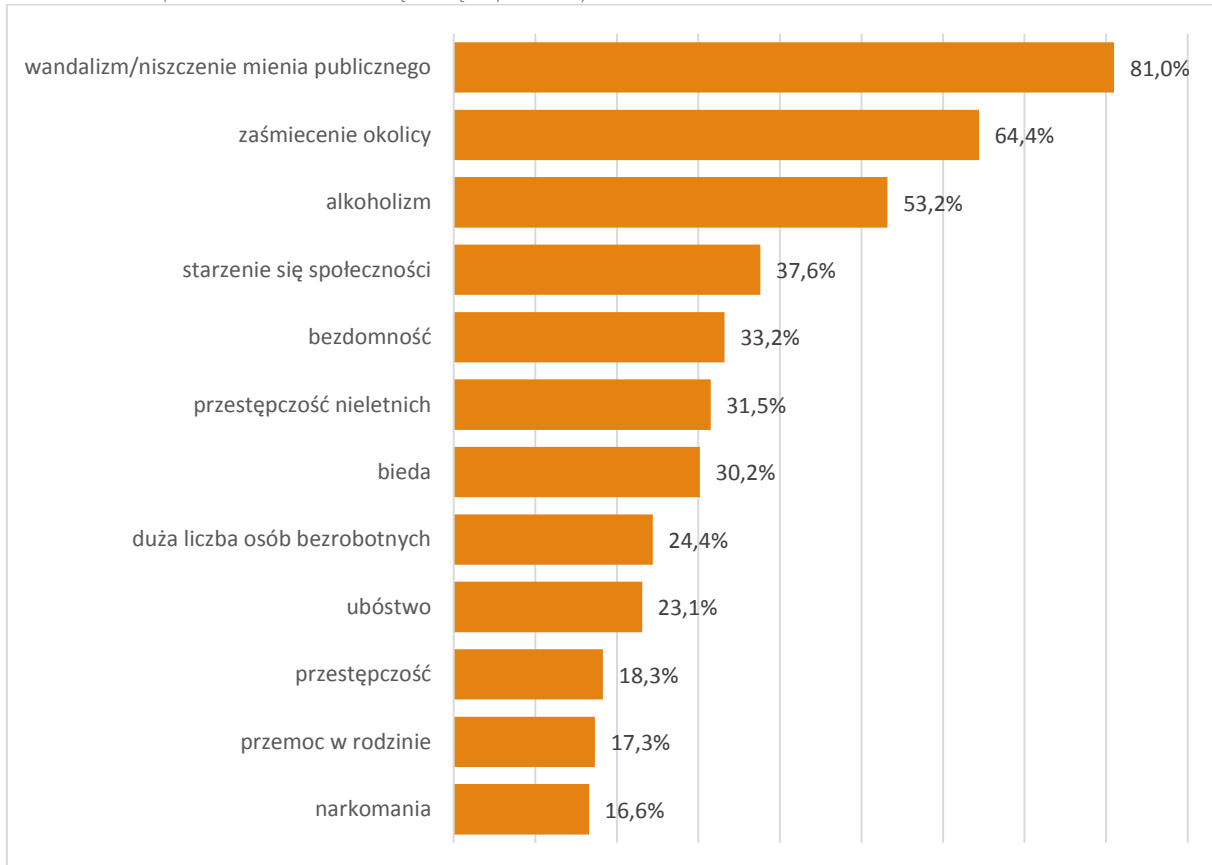
Wykres 5 Co Pani/Pana zdaniem należy zrobić (jake przedsięwzięcie zrealizować), aby w mieście żyło się lepiej?

Źródło: opracowanie własne, n=295

Do największych problemów społecznych, z którymi aktualnie boryka się miasto należą: wandalizm/niszczenie mienia publicznego (81%), zaśmiecenie okolicy (64,4%) oraz alkoholizm (53,2%).

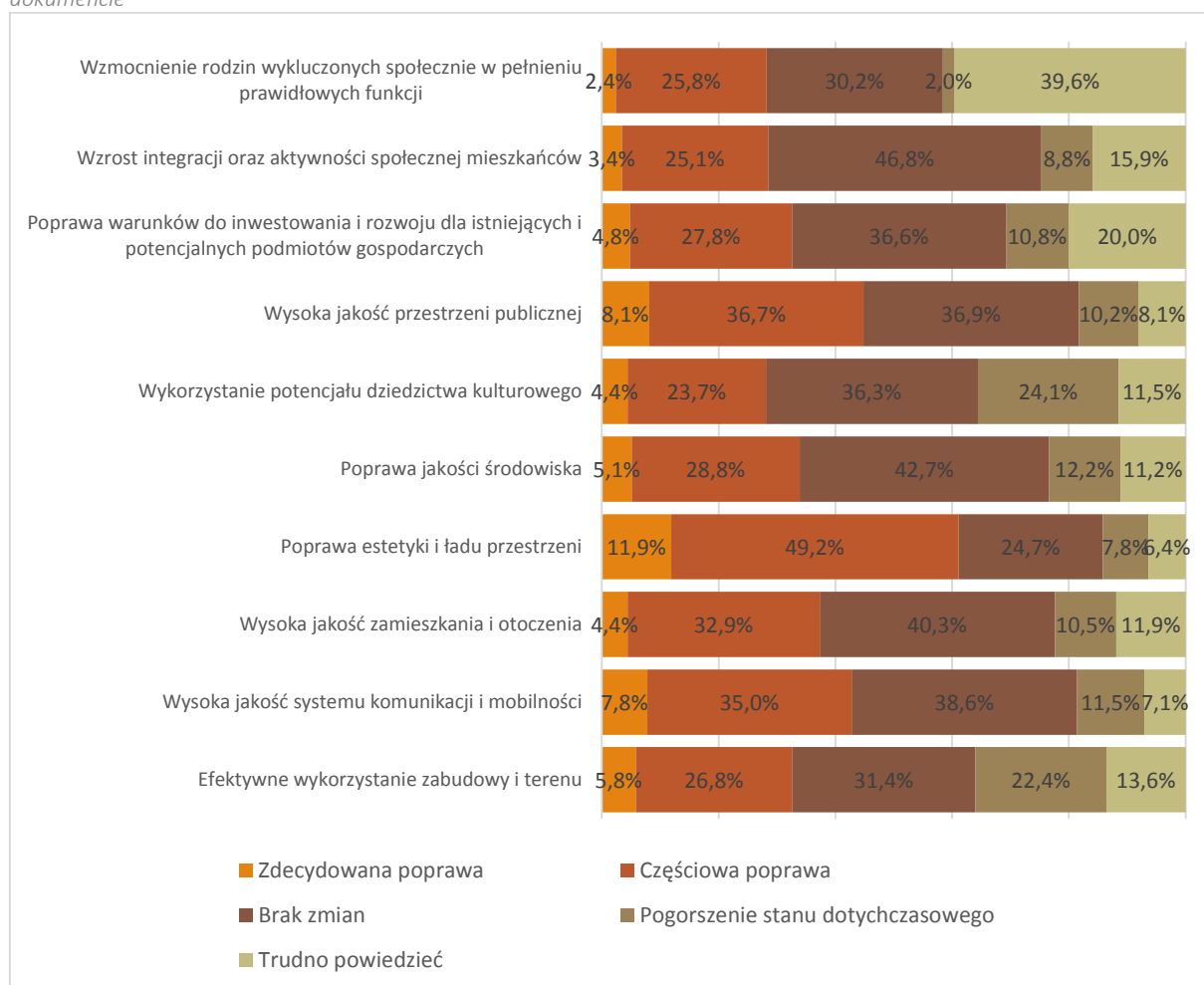
Wykres 6 Z poniższego katalogu problemów społecznych, proszę wskazać te, które Pani/Pana zdaniem w istotny sposób dotyczą Miasta Tczewa: (można wskazać dowolną liczbę odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne, n=295

W kontekście prowadzonej interwencji rewitalizacyjnej, respondenci dostrzegają wiele pozytywnych zmian, zwłaszcza w przestrzeniach publicznych, gdzie znacznej poprawie uległa jakość, estetyka i ład przestrzenny tych miejsc (61,1% dostrzega pozytywne zmiany). Na uwagę zasługuje także poprawa jakości systemu komunikacji i mobilności miasta (42,8%). Pogorszenie sytuacji respondenci dostrzegają w szczególności w zakresie wykorzystania potencjału dziedzictwa kulturowego oraz efektywnego wykorzystania zabudowy i terenów w mieście (24,1%). Największą trudność w ocenie realizowanych działań, respondenci mieli z działaniem Wzmocnienie rodzin wykluczonych społecznie w pełnieniu prawidłowych funkcji (39,6%), które rzetelnej ocenie może podlegać jedynie przez jednostki udzielające takowego wsparcia. Niepokojącą oceniono natomiast działanie Wzrost integracji oraz aktywności społecznej mieszkańców, które z punktu widzenia rewitalizacji stanowi kluczowy element prowadzonej interwencji – 46,8% respondentów nie dostrzega jakichkolwiek zmian w omawianym zakresie, dla 8,8% zmiany są negatywne, a prawie 16% ma trudność z oceną tego działania.

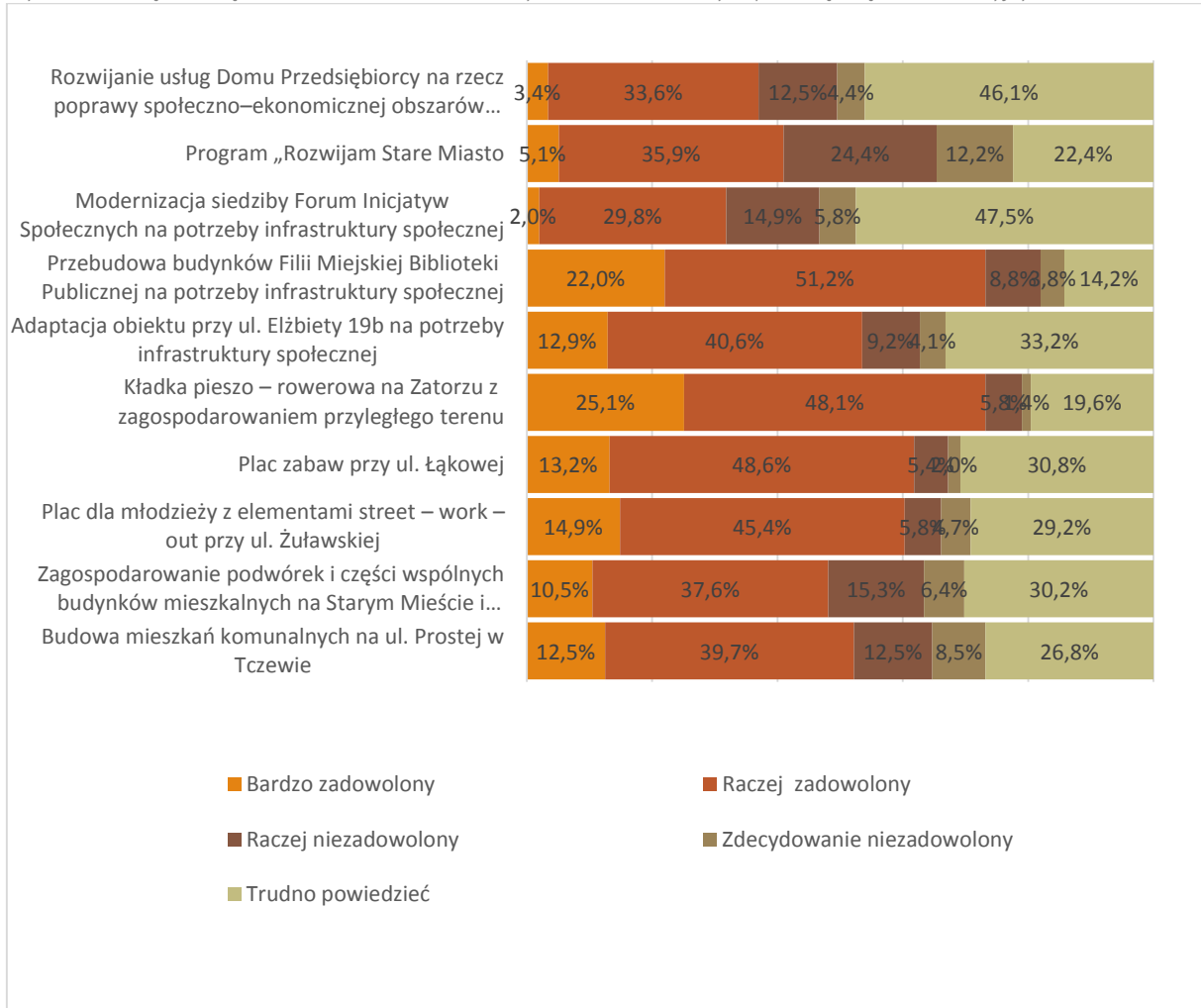
Wykres 7 Proszę ocenić, w jakim stopniu Pani/Pana zdaniem osiągnięto cele rewitalizacji wyznaczone w przytaczanym dokumencie

Źródło: opracowanie własne, n=295

Wśród dotychczas zrealizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach GPR najlepiej oceniane są: Przebudowa budynków Filii Miejskiej Biblioteki Publicznej na potrzeby infrastruktury społecznej oraz Kładka pieszo – rowerowa na Zatorzu z zagospodarowaniem przyległego terenu – 72,2% respondentów oceniło te przedsięwzięcia jako pozytywne (bardzo zadowolony, raczej zadowolony). W przypadku przedsięwzięcia Program „Rozwijam Stare Miasto aż 36,6% respondentów wystawiło negatywną ocenę (raczej niezadowolony, zdecydowanie niezadowolony). Natomiast największy kłopot z oceną, respondenci mieli w przypadku przedsięwzięcia Rozwijanie usług Domu Przedsiębiorcy na rzecz poprawy społeczno–ekonomicznej obszarów zdegradowanych.

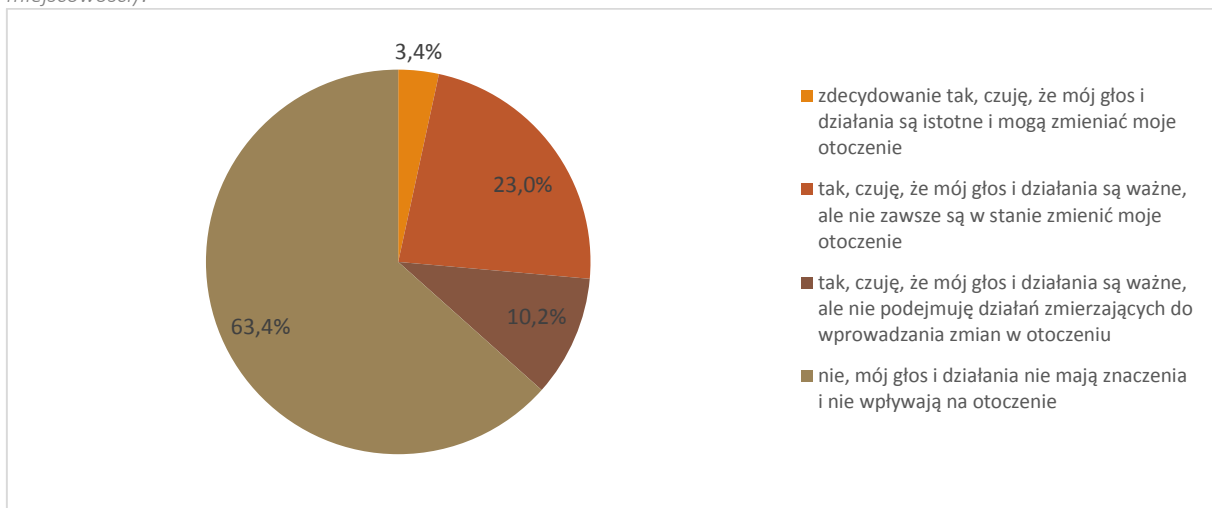
Wykres 8 Proszę o ocenę zadowolenia Pani/ Pana z dotychczas zrealizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych:

Źródło: opracowanie własne, n=295

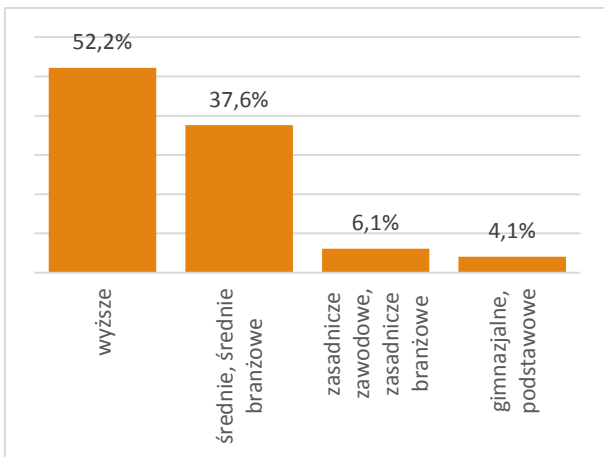
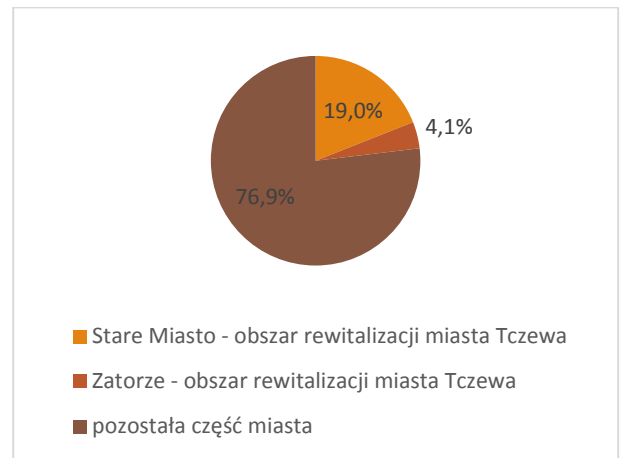
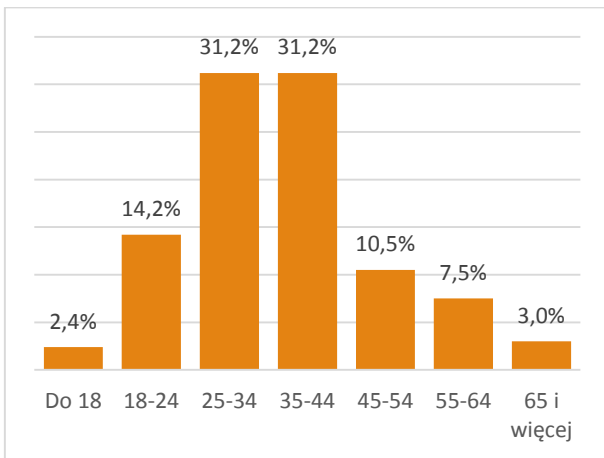
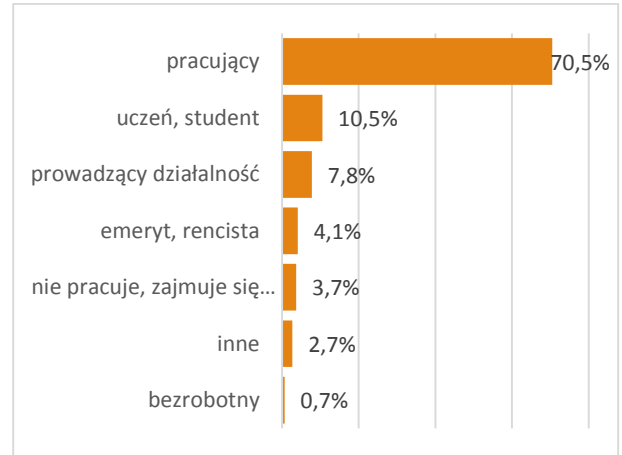
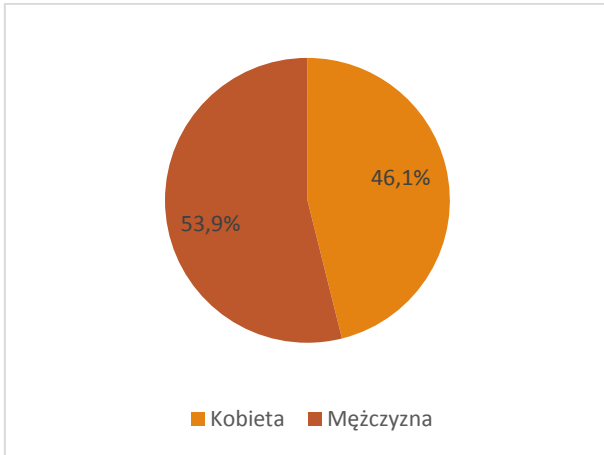
Ostatnim elementem merytorycznej części kwestionariusza ankietowego była prośba o wskazanie realnego, indywidualnego wpływu na to, co dzieje się w najbliższym otoczeniu. Wyniki przedstawiają się drugocząco, gdyż ponad 63% respondentów uważa, że ich głos nie ma znaczenia i nie wpływa na otoczenie. Tylko niewielka część respondentów spośród 36,6%, które odpowiedziało twierdząco na to pytanie, zadeklarowała, że ich głos ma znaczenie i może zmieniać otoczenie. Jednak większość spośród tych osób nie dowierza w sprawczość swojego głosu, a spora część pozostaje bierna w zakresie działań zmierzających do wprowadzania zmian w otoczeniu.

Wykres 9 Czy uważa Pan(i), że ma Pan(i) realny wpływ na to, co dzieje się w Pani/Pana najbliższym otoczeniu (dzielnicy, miejscowości)?

Źródło: opracowanie własne, n=295

Poniżej zilustrowano metryczkę zbiorczą dla badanej grupy respondentów. Jak już wskazywano wcześniej, w sondażu wzięło udział 295 mieszkańców Tczewa (badanie zrealizowano w formie ankiety internetowej). W badaniu wzięło udział 53,9% mężczyzn oraz 46,1% kobiet. Dominowały w nim osoby młode i w średnim wieku. Najmniej reprezentowaną grupą były osoby do 18 r.ż. - tylko 2,4%. Zgodnie z praktyką, w tego typu badaniach głównie biorą udział osoby z wykształceniem wyższym - 52,2% badanych zadeklarowało ukończenie studiów wyższych. Z punktu widzenia statusu na rynku pracy dominowały osoby pracujące – 70,5%. Respondenci zamieszkujący obszar rewitalizacji stanowili jedyne 23,1%, reszta to mieszkańcy pozostałej części miasta.

3.2 Ocena realizacji celów GPR

Przedmiotowy podrozdział odnosi się do analizy realizacji celów interwencji. W poniższej tabeli przedstawiono katalog 23 wskaźników dedykowanych 2 celom rewitalizacji. Każdorazowo miernik został uzupełniony informacją na temat wartości bazowej, aktualnej oraz docelowej. Kolor zielony oznacza pozytywną zmianę, natomiast czerwony tendencję stałą/utrzymującą się lub zmiany o charakterze negatywnym.

Celem interwencji w obszarze rewitalizowanym jest polepszenie warunków życia społeczno-gospodarczego, której rezultatem będzie wyciągnięcie obszaru ze stanu kryzysowego oraz stworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej oraz poprawa infrastruktury. Główny cel rewitalizacji wynika z misji przyjętych do realizacji działań, odzwierciedla wizję Miasta Tczewa po zakończonym procesie rewitalizacji. Do realizacji celu głównego przyjęto dwa cele operacyjne, którym przyporządkowano następujące kierunki działań:

Cel 1:	Aktywne samodzielne i zintegrowane społeczeństwo
1.1	Wzmocnienie rodzin wykluczonych społecznie w pełnieniu prawidłowych funkcji
1.2	Wzrost integracji oraz aktywności społecznej mieszkańców
1.3	Poprawa warunków do inwestowania i rozwoju dla istniejących i potencjalnych podmiotów gospodarczych
Cel 2:	Atrakcyjne warunki zamieszkania
2.1	2.1.Wysoka jakość przestrzeni publicznej
2.2	2.2.Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego
2.3	2.3.Poprawa jakości środowiska
2.4	2.4.Poprawa estetyki i ładu przestrzeni
2.5	2.5.Wysoka jakość zamieszkania i otoczenia
2.6	2.6.Wysoka jakość systemu komunikacji i mobilności
2.7	2.7.Efektywne wykorzystanie zabudowy i terenu.

Wyznaczone kierunki działań służą eliminacji i ograniczeniu zjawisk kryzysowych wskazanych w diagnozie. Poniższa tabela prezentuje postęp w realizacji zakładanych celów poprzez dochodzenie do zaplanowanych wskaźników. W poniższej tabeli zestawiono wybór informacji i wskaźników dla poszczególnych celów. Warto podkreślić, że z punktu widzenia operacyjnego charakter monitoringu jest głównie informacyjny i ma wymiar sprawozdawczy.

Tabela 5 Podsumowanie monitoringu poziomu osiągnięcia celów rewitalizacyjnych za pomocą wskaźników

Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa (2016)	Wartość osiągnięta do 2019 roku	Wartość docelowa 2030	Cel rewitalizacyjny realizowany przez wskaźnik	Tendencja	Źródło
Wskaźnik produktu						
Liczba osób objętych usługami społecznymi mieszkających na obszarze rewitalizacji (Zadania 1, 2)	1066	799	1066	1	Malejąca	Listy obecności i sprawozdania, dokumentacja fotograficzna
Liczba przeprowadzonych działań integracyjno-animacyjnych; aktywizujących interesariuszy obszaru rewitalizacji i/lub spotkań tematycznych dla interesariuszy rewitalizacji (Zadania 1,2,3,4)	3 – MOPS 5 – projekty partnerskie	1	12	1	Malejąca	j/w
Liczba zmodernizowanych terenów aktywności społecznej (plac zabaw; parki; skwery) (Zadania 14,15,22,23,24)	0	2	5	2	Rosnąca	Protokół odbioru robót
Liczba zmodernizowanej infrastruktury drogowej (Zadanie 12,17,18,19)	0	0	4	2	Staża	Protokół odbioru robót
Liczba nowych lub zmodernizowanych miejsc parkingowych (Zadanie 19)	0	0	62	2	Staża	Protokół odbioru robót
Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów architektury publicznej (Zadania 11,13,17,21,25,26,27)	0	1	7	2	Rosnąca	Protokół odbioru robót
Liczba przebudowanych i wybudowanych obiektów pełniących funkcje społeczne (Zadania 5,6,7,8,9)	0	2	3	2	Rosnąca	Protokół odbioru robót
Liczba nowych mieszkań komunalnych (Zadanie 20)	0	54	76	2	Rosnąca	Protokół odbioru robót
Liczba nowych kamer monitoringu wizyjnego (szt.) (Zadanie 10)	0	0	50	2	Staża	Protokół odbioru robót
Wskaźnik rezultatu						
Liczba miejsc świadczenia usług społecznych oraz miejsc integracji i aktywności społecznej na obszarze rewitalizacji (Zadania 1, 2)	0 miejsc (usługi dla 15 rodzin)	1	3	1	Rosnąca	Ewidencja UMT
Liczba interesariuszy rewitalizacji korzystających z oferty Programu „Rozwijamy Stare Miasto” (Zadanie 3,4)	0	0	20	1	Staża	Dane Urzędu Miasta/Domu Przedsiębiorcy

Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa (2016)	Wartość osiągnięta do 2019 roku	Wartość docelowa 2030	Cel rewitalizacyjny realizowany przez wskaźnik	Tendencja	Źródło
Powierzchnia zrewitalizowanych podwórek (m2) (Zadania 16,17,18)	0	477 m ²	150 m ²	2	Rosnąca	Protokół odbioru robót
Powierzchnia zmodernizowanych parków, skwerów, placów zabaw	0	1033 m ²	148 131 m ²	2	Rosnąca	Protokół odbioru robót
Powierzchnia przebudowanej infrastruktury drogowej (m2) (Zadanie 12,17,18,19)	0	0	2001,3 m ²	2	Staża	Protokół odbioru robót
Powierzchnia nowych lub przebudowanych parkingów (m2) (Zadanie 19)	0	0	804 m ²	2	Staża	Protokół odbioru robót
Powierzchnia nowych mieszkań komunalnych (m2) (Zadanie 20)	0	2050,01 m ²	3192 m ²	2	Rosnąca	Protokół odbioru robót
Powierzchnia wyremontowanych (zrewitalizowanych) budynków socjalnych i komunalnych (Zadania 5,6,7,8,9)	0	715,20 m ²	2158,93 m ²	2	Rosnąca	Protokół odbioru robót
Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę zamieszkujejącą mieszkania komunalne (m2) (Zadanie 20)	21,3	19,39 m ²	21,3 m ²	2	Malejąca	Protokół odbioru robót, ewidencja gminnych lokali komunalnych oraz ewidencja osób zamieszkujejących mieszkania komunalne (MOPS)
Wskaźnik oddziaływania						
Liczba osób bezrobotnych na 1000 osób na obszarze rewitalizacji	244	256	220	1	Rosnąca	Dane PUP
Liczba rodzin objęta procedurą Niebieskiej Karty	39	33	30	1	Malejąca	Dane MOPS (Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie)
Liczba interwencji publicznych policji na obszarze objętym rewitalizacji	297	648	250	1	Rosnąca	Policja
Liczba wypadków komunikacyjnych na obszarze rewitalizacji	16	12	8	1	Malejąca	Policja
Liczba mieszkańców obszaru rewitalizowanego (osoby)	9 951	8 782	9951	1,2	Malejąca	Ewidencja ludności UMT

Źródło: Raport z monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Tczewa za okres 2016-2019

Wnioski:

1. Spośród wszystkich poddanych analizie wskaźników tylko cztery cechują się jednoznacznie tendencją negatywną. Natomiast sześć wskaźników kształtuje się na tym samym poziomie, co w roku bazowym.
2. Większość zweryfikowanych wskaźników ilustruje poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze wsparcia.
3. Analiza wskazuje na jednoznaczną korelację w zakresie skuteczności wdrażania i realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, a poprawą sytuacji widoczną na podstawie wyselekcjonowanych mierników

3.2 Ocena kryteriów ewaluacyjnych

Należy podkreślić, że ze względu na pandemię koronawirusa COVID-19 część zaplanowanych działań miękkich począwszy od marca 2020 roku, nie była realizowana w pełni w porównaniu do zaplanowanych zakresów. Tym samym, oceny pozyskane w ramach badania ewaluacyjnego (wywiady pogłębione) szczególnie w wymiarze społecznym cechują się niezadowoleniem, ze względu na oczekiwania przewyższające możliwości realizacyjne (szczególnie w dobie pandemii). Oddziaływanie związane z kryzysem pandemicznym dotknęło również sferę gospodarczą, co w pewnym sensie zbudowało ramy dla niekorzystnej oceny zmian w tym obszarze. Zewnętrzny charakter tych zmian wymaga dogłębnej analizy w kontekście sporządzania następnego raportu ewaluacyjnego.

Poniżej zgodnie z dobrymi praktykami ewaluacyjnymi, w formule opisowej dokonano oceny procesu rewitalizacji realizowanego na podstawie GPR w oparciu o klasyczny katalog kryteriów ewaluacyjnych bazując na opiniach, ocenach i refleksjach interesariuszy procesu rewitalizacji oraz zespołu ewaluatorów zewnętrznych.

Trafność

Działania rewitalizacyjne były trafne, głównie ze względu na dobrą diagnozę i rzetelne wnioski z niej płynące. W opiniach badanych powstało dużo interesujących miejsc (zasadniczo na Starym Mieście): kawiarnie, sklepiki, miejsca wypoczynku, miejsca do spacerowania, pchli targ oraz „nowe i świeże akcje”. Starówka obecnie przyciąga ludzi, jest przyjemnym miejscem. W kontekście Zatorza, trafność jest również niekwestionowana, tym niemniej skala odnotowanych zmian jest znacznie mniejsza: „Na Starym Mieście rewitalizacja się udała, na Zatorzu zobaczymy (...), gdy mieszkańcy zobaczą nowe chodniki, ulice, latarnie i monitoring, oswoją się z tym, to być może poczują się bezpiecznie.”. Z punktu widzenia odbioru działań, ich wizytówką jest zawsze interwencja infrastrukturalna, szczególnie pożądana na Zatorzu.

W kontekście Zatorza warto podkreślić, że w wymiarze społecznym następują zmiany w strukturze mieszkańców. Ze względu na specyfikę miejsca, są tam tanie mieszkania, które są chętnie kupowane przez młodych ludzi i następuje wymiana mieszkańców. W połączeniu z pracą integracyjną w dłuższej perspektywie można oczekiwać osiągnięcia zakładanej zmiany. Należy podkreślić, że opinie o Zatorzu były znacznie rzadsze, bo spora część respondentów nie odwiedza tej części miasta.

Efektywność

Z punktu widzenia efektywności, kluczowa jest odpowiedź na pytanie, czy zakładane cele osiągnięto najniższym możliwym kosztem. Wyniki badania wskazują, że zasadniczo tak. Tym niemniej, należy zwrócić uwagę, że nie wszystkie cele zostały dotychczas osiągnięte ze względu na obiektywne uwarunkowania. Aktualnie nie można rzeczowo ocenić stopnia poprawy warunków życia, bo pewne działania i inicjatywy są w trakcie realizacji. Horyzontalnie, efektywne natomiast jest powołanie do życia świetlicy na Zatorzu oraz bibliotek. Respondenci wskazywali również na konieczność zintegrowania wszystkich działań w wymiarze planistycznym i zarządczym, co może wskazywać na konieczność silniejszego zaangażowania Komitetu Rewitalizacji i nadania mu dodatkowych kompetencji.

Szczególnie efektywna w opiniach badanych jest poprawa sytuacji Starego Miasta, jego estetyki oraz jakości infrastruktury drogowej i pieszej. Pojawienie się punktów widokowych i obszarów rekreacji to widoczna zmiana, co więcej nastąpił zwrot w działaniach oddolnych – widoczna jest mobilizacja wspólnot m.in. poprzez remonty kamienic. Dzięki czemu aktualnie jest widoczny progres w porównaniu do ostatnich 15 lat.

Skuteczność

Zmiana rewitalizacyjna zaszła głównie w wymiarze infrastrukturalnym (poprawiono wartość obszaru rewitalizacji w sensie materialnym oraz symbolicznym, jak również wykreowano wzrost poczucia komfortu mieszkańców Starego Miasta i poprawiono warunki komunikacyjne na Zatorzu.). Skuteczność zmian w przestrzeni wynika z mniejszej złożoności tego typu działań, o ile są zabezpieczone środki i rzetelnie przygotowuje się tego typu działania, natomiast tematyka społeczna jest znacznie bardziej skomplikowana. Biorący udział w badaniu ewaluacyjnym (wywiady pogłębione) respondenci podkreślali, że należy zrewidować głównie wymiar społeczny i gospodarczy interwencji. Nie bez znaczenia jest również długofalowość procesów społecznych i stosunkowo krótki okres wdrażania tego typu działań. Jednoznacznie wskazywano na konieczność długofalowej animacji oraz zwiększenia uczestnictwa mieszkańców w aktywnym życiu kulturalnym, bo „nie widać zmian w strukturze społecznej pod kątem aktywizacji i integracji”. Z drugiej strony, część badanych deklaruje, że w zakresie aktywizacji i integracji mieszkańców widać poprawę. „Widziałam duże zaangażowanie społeczne w różne akcje. Dużo się poprawiło, to już nie jest ta sama zaniedbana Starówka, na którą bało się wejść (...) to się przekłada na

zachodni model społeczeństwa: ludzie lubią tam pójść, pobyć, bo tam jest przyjemnie. Dawniej Tczew był problematyczny, bo kamienice były zaniedbane, zamieszkiwane przez osoby borykające się z różnymi problemami społecznymi, a teraz to się zmienia.”.

Na aktualnym etapie, proces rewitalizacji należy ocenić jako skuteczny, mimo pojawiających się barier oraz trudnych okoliczności zewnętrznych.

Użyteczność/oddziaływanie

W kontekście oddziaływani, pierwszorzędne znaczenie mają projekty infrastrukturalne. Z drugiej strony natomiast, mimo braku dużej zmiany społecznej (zdaniem części badanych, o tyle obiektywnej, że wspomniana zmiana wymaga dłuższej perspektywy czasowej), to właśnie projekty w tym obszarze cechują się największym stopniem użyteczności, również w wymiarze długookresowym. Bardzo ważna jest realizacja projektu „Społeczna odnowa”, w ramach którego powstało Centrum Wspierania Rodziny (beneficjentami są osoby z problemami społecznymi). Kolejne działania to remont jednej z filii biblioteki miejskiej i stworzenie, wykreowanie atrakcyjnej przestrzeni dla mieszkańców. Jednocześnie na terenie Zatorza funkcjonuje Klub Rodzinny „Zatorze”, czyli przestrzeń dla lokalnej ludności, działania realizowane przez partnera działań rewitalizacyjnych (w większości ofertą zainteresowane są dzieci i młodzież, jeżeli chodzi o osoby starsze, rodziców, to jest trochę gorzej).

Trwałość

W odniesieniu do kryterium trwałości założeń GPR należy wskazać, iż część z podjętych przedsięwzięć została już zrealizowana, albo jest na etapie realizacji, zatem istnieje duża szansa na to, iż ich efekty zostaną utrzymane po zakończeniu procesu rewitalizacji. Co więcej, trwałość podjętych działań determinuje profil operatora, który jako jednostka samorządu terytorialnego posiada odpowiednie zasoby, doświadczenie i potencjał realizacyjny.

4. Wnioski i rekomendacje

4.1 Wnioski

1. Gminny Program Rewitalizacji Miasta Tczewa na lata 2016-2030 na poziomie wdrażania przebiega w sposób celowy, zgodny z zapisami GPR. W kontekście aktualnych uwarunkowań, poziom wdrażania należy ocenić jako dobry. Nie ma przesłanek do aktualizacji dokumentu.
2. Przeobrażenia, które mają miejsce w tkance miejskiej, a także te identyfikowane w postawach społecznych mieszkańców, na skutek realizacji założeń GPR są oceniane relatywnie wysoko i rekomenduje się ich kontynuację w zaplanowanym zakresie. Najkorzystniej ocenia się działania związane z powstawaniem, modernizacją, remontem infrastruktury, co wynika z naturalnych cech tych procesów. Intensyfikacji wymagają natomiast działania społeczne i gospodarcze.
3. Duża część przedsięwzięć rewitalizacyjnych w Tczewie została już zrealizowana (30%) lub jest w trakcie realizacji (37%).
4. Postępy realizacji poszczególnych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazanych w GPR, z punktu widzenia ewaluacji on-going, należy ocenić jako wysokie.
5. Analiza poziomu osiągnięcia celów rewitalizacyjnych za pomocą wskaźników wskazuje na jednoznaczną adekwatność i korelację w zakresie skuteczności wdrażania i realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, a poprawą sytuacji widoczną na podstawie wyselekcjonowanych mierników.
6. Gwarantem trwałości interwencji rewitalizacyjnej jest samorząd lokalny pełniący funkcję operatora rewitalizacji. Dzięki swoim zasobom instytucjonalnym, finansowym i osobowym, determinuje on utrzymanie założonych rezultatów.
7. Zaplanowane w GPR wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji, cele i działania rewitalizacyjne mają charakter celowy, istotnie przyczyniają się do rozwoju Tczewa na różnych płaszczyznach funkcjonowania miasta. Z racji trwania procesu rewitalizacji, pełna ocena wdrażanych działań możliwa będzie dopiero po zakończeniu procesu rewitalizacji.
8. Stwierdza się, że na dotychczasowym etapie wdrażania GPR, interwencja rewitalizacyjna oddziałuje pozytywnie na całe miasto.
9. Możliwość realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w dużej mierze uzależniona jest od dostępności funduszy zewnętrznych, których pozyskanie, to w zasadzie jedyna możliwość na realizację znacznej części zaplanowanych działań. W tym kontekście należy interpretować postęp rzeczowy realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

10. Identyfikowane zmiany w zakresie wskaźników diagnostycznych wskazują na relewantną poprawę uwarunkowań społeczno-gospodarczych Tczewa, która jest zasługą realizacji interwencji rewitalizacyjnej GPR.

4.2 Rekomendacje

1. Zaleca się, żeby kolejna przewidziana ewaluacja została przeprowadzona w analogicznej formie jak zostało to zrealizowane na potrzeby przedmiotowego opracowania. Rekomenduje się utrzymanie obecnej struktury raportu ewaluacyjnego oraz przyjęcia analogicznych metod badawczych, ze względu na walor porównawczy oraz standaryzację prac.
2. W ramach kolejnej ewaluacji zaleca się zrealizowanie wstępnej ramowej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji (w kontekście potencjalnej aktualizacji GPR). Zwraca się uwagę na pojawianie się w badaniach ewaluacyjnych nowych terenów definiowanych jako problemowe, wskazywano m.in. takie obszary jak osiedle Czyżykowo i rejon wokół ulicy Romualda Traugutta w Tczewie
3. Z punktu widzenia modelowania procesu rewitalizacji, warto odnotować przytoczone poniżej opinie uczestników badania:
 - a. Należy włączyć w mechanizmy rewitalizacyjne aktywną politykę mieszkaniową oraz ukierunkować się na inwestycje w lokale mieszkalne i podwyższenie ich standardu (również w kontekście lokali użytkowych).
 - b. Konieczne jest rozbudowanie inicjatyw obywatelskich, imprez i wszystkich działań stymulujących i aktywizujących społeczność lokalną, chociażby poprzez zachęty (zwolnienia z opłat wystawców na pchlim targu), czy też propagowanie inicjatyw odciągających od komputera i internetu dzieci i młodzież, bo dzięki takim działaniom społecznym skutecznie włączymy młode pokolenie w tzw. przestrzeń wspólną.
 - c. Należy podjąć dodatkowe działania skupiające się na: parku miejskim, który „może być miejscem spotkań dla mieszkańców oraz przestrzenią dla spędzania czasu wolnego, moście tczewskim – „jednej z ciekawszych architektonicznie budowli w mieście” oraz zagospodarowaniu wieży ciśnień.
4. W wymiarze długookresowym (immanentnym elemencie rewitalizacji) bardzo ważne znaczenie ma kompleksowe podejście do Starego Miasta w wymiarze obszarowym, ale również funkcjonalnym. Wynika to z faktu, że do tej pory (i na gruncie istniejących dokumentów) kompleksowo potraktowano jedynie Zatorze, a Stare Miasto wrywkowo. Tę kwestie należy potraktować jako wyzwanie na przyszłość w perspektywie kolejnego cyklu ewaluacyjnego i horyzontu realizacji zaplanowanych działań w 2030 roku.

5. Na gruncie zrealizowanych badań, wniosków z ewaluacji, nie rekomenduje się na chwilę obecną aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Tczewa na lata 2016-2030, tym niemniej należy ją rozważyć w kolejnym okresie, który będzie podlegał ewaluacji on-going.